

FOLYÓIRAT REPERTÓRIUM 1980/II.

(Válogatás 1980. második negyedév folyóirataiból)

- AESC – Annales ESC (Paris)
AHR – The American Historical Review (Washington)
AHRF – Annales Historiques de la Revolution Française (Paris)
AS – Archiv für Sozialgeschichte (Bonn)
BIHR – Bulletin of the Institute of Historical Research (London)
ČČH – Československý Časopis Historický (Praha)
CEH – Central European History (Atlanta – Georgia)
CSSH – Comparative Studies in Society and History (London)
DAEM – Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters
Do – Der Donauraum (Wien)
DVT – Dějiny věd a techniky (Praha)
EHR – The English Historical Review (Edinburgh)
ES – Era Socialista (Bucuresti)
ES–EE – Etudes Sud–Est Européennes
GWU – Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Göttingen)
HČ – Historický Časopis (Bratislava)
HZ – Historische Zeitschrift (München)
HT – History and Theory
IP – Isztoricsezki Pregled (Szófia)
IRSH – International Review of Social History (Amsterdam)
ISzSzSzR – Isztorija SzSzSzR (Moszkva)
JGO – Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (München)
JGSLE – Jahrbuch für Geschichte des Sozialistischen Länder Europas (Berlin)
JMH – The Journal of Modern History (Chicago)
JW – Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin)
KHKM – Kwartalnik Historii Kultury Materialnej
MA – Le Moyen Age (Bruxelles)
MI – Magasin Istorice (Bucuresti)
NNI – Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
ÖO – Österreichische Osthefte (Wien)
PW – Z Pola Walki (Warszawa)
QS – Quaderni Storici (Ancona)

- RA – Revista Archivelor (Buçuresti)
 RH – Revue Historique (Paris)
 RHDGM – Revue d'Histoire de la deuxième guerre mondiale (Paris)
 RI – Revista de Istorie (Buçuresti)
 RSI – Rivista Storia Italiana (Napoli)
 SA – Südostdeutsches Archiv
 SCo – Storia Contemporanea (Bologna)
 SH – Social History (London)
 SR – Slavic Review (The Ohio State University)
 Ssb – Slezský Sborník (Opava)
 SSt – Studii Storici (Bologna)
 SUB–B – Studia Universitatis Babeş–Bólyai
 VI – Voproszű Isztorii (Moszkva)
 VMU – Vesztnik Moszkovszkogo UNiversziteta (Moszkva)
 ZfG – Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
 ZHF – Zeitschrift für Historische Forschung (Berlin)
 ZO – Zeitschrift für Ostforschung (Marburg/Lahn)
 ZSL – Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde (Köln–Wien)

BIBLIOGRÁFIÁK, BIBLIOGRAFIKUS ISMERTETÉSEK

- ANDERS, M. – HEGEMANN, M. – SEEBER, E.: Forschungen zur Geschichte des sozialistischen Weltsystems, Polens, der Tschechoslowakei und der Länder Südosteuropas seit 1917. (Kutatók a szocialista világrendszer, Lengyelország, Csehszlovákia és a délkelet-európai országok történetéhez 1917-től) JGSLE, 24. 1980:2. 115–144.
 Az NDK történetírásának kutatásai és publikációi 1970. és 1979. között.
- HAVROLINA, V.M.: Vosztocsnűj krizisz 1875–1878 gg. i russzko-tureckaja vojna v novejszej szovetszkój literature. (Az 1875–78-as keleti válság és az orosz-török háború a legújabb szovjet történetírásban) VI, 1980:5. 127–135.
 1976. és 1979. között megjelent művek.
- KOPČAN, V.: Bibliografie slovenskej turkológie a osmanskej expanzie na Slovensku. (A szlovák turkológia és a szlovákiai oszmán expanzió bibliográfiája) Bratislava, 1977. Slovenská orientalistická spoločnosť SAV, 56. p. – Ismerteti: *J. Pnk.*
 ČČH, 28. 1980:2. 307.
 A tizedes osztályozás alapján kritikai válogatást ad a török történelem, iroda-

lom, néprajz és a nyelv területén publikált valamennyi Szlovákiában megjelent, vagy a mai Szlovákia területére vonatkozó fontosabb munkából. A recenziókról is tájékoztat, és a szovjet, magyar és a jugoszláv történeti munkák közül a legfontosabbak szerepelnek a gyűjtésben.

MÜNZNER, W. – SCHÜTZLER, H.: Forschungen zur Geschichte der UdSSR nach 1945 und zu den Beziehungen zwischen der DDR und der UdSSR seit 1945. (Kutatások a Szovjetunió 1945. utáni történetéhez és az NDK és a Szovjetunió közötti kapcsolatokhoz 1945-től.)

JGSLE, 24. 1980:2. 81–114.

Az NDK történetírásának kutatásai és publikációi 1970. és 1979. között.

NEZSINSZKIJ, L.N.: Aktual'nye problemü edinsztva sztran szocialiszticeszkogo szodruzsesztva v oszvescsenii szovremennoj szovetszkaj isztoriografii. (A szocialista közösség egységének aktuális problémái a mai szovjet történetírásban) NNI, 1980:3. 3–20.

A 70-es évek második felében megjelent szakirodalom bemutatása.

ZEIL, W.: Forschungen zur Geschichte der Völker der UdSSR und der deutsch-russischen Beziehungen bis zur Februarrevolution 1917. (Kutatások a Szovjetunió népeiről és a német-orosz kapcsolatokról az 1917-es februári forradalomig.)

JGSLE, 24. 1980:2. 29–62.

Az 1969–1979. közötti publikációk, kutatások áttekintése az NDK-ban.

SEGÉDTUDOMÁNYOK

BIRKFELLNER, G.: Am Beginn der modernen Lexikographie. Das deutsch-russische handschriftliche Wörterbuch der Zentralbibliothek des Wiener Minoritenkonvents – Cod. XVI. (A modern lexikográfia kezdetén. A bécsi minorita-konvent Központi Könyvtárában található kéziratos német-orosz szótár – Cod. XVI.)

ÖO, 22. 1980:2. 99–112.

A szótár ismertetése.

MANOLE, V.: Archivele din Dacia Romana. (A Római Dácia levéltárai.)

RA, 1980:2. 186–193.

Bemutatóra kerülnek a különböző levéltárak: a katonai, a közigazgatási, a gazdasági, a kereskedelmi, az egyházi, a szervezeti és a személyi levéltárak; azok felépítése, anyaga, személyi állománya.

NEAMTU, A. – ARDELEAN, R.: Archivele Statului din Cluj-Napoca. (A Kolozsvár–Napoca-i Állami Levéltár.)

RA, 19080:2. 155–158.

A korszerű kutatási igényeket kielégítő levéltár anyagába is bepillantást enged, amely között szerepelnek: bányák leltárai, megyei, családi levéltárak, kortárs tudósok, politikusok hagyatéakai.

SCHUURMANN, A.J.: Gli inventari „post mortem” come fonte per lo studio della cultura materiale. (A hagyatéki leltárak, mint forrásanyag az anyagi kultúra kutatásához.)

QS, t. 15. 1980: ápr. 210–217.

Egy holland komputeres kutatási program ismertetése.

TUDOSE, V.: Localul Filialei Arhivelor Statului Judetul Buzau. (A Buzau Megyei Levéltár)

RA, 1980:2. 218–222.

A levéltár anyagának bemutatása.

ELMÉLET, MÓDSZERTAN

BONNELL, V.E.: The Uses of Theory, Concepts and Comparison in Historical Sociology. (Elmélet, koncepció és összehasonlítás a történelmi szociológiában.) CSSH, 22. 1980:2. 156–173.

A cikk az amerikai szociológiai kutatások terén rövid múlttal rendelkező történelem-szociológia eredményeit összegezi.

COHN, B.S.: History and Anthropology: The State of Play (Történelem és antropológia: Hogy áll a játszma)

CSSH, 22. 1980:2. 198–221.

A szerző külön kezeli az antropológiai és külön a történelmi kutatások módszereit. Véleménye szerint a történész kutató az antropológiai ismeretek birtokában jobban áttekintheti a különböző kultúrák hatását és kölcsönhatását.

FALK, W.: Allgemeines und Besonderes beim Übergang vom Kapitalismus zum Sozialismus als Ausgangspunkt einer vergleichenden Wirtschaftsgeschichte des Sozialismus. (Általános és különös a kapitalizmusból a szocializmusba való átmennél, mint a szocializmus összehasonlító gazdaságtörténetének kiindulópontja.)

J W, 1980:2. 9–30.

Módszertani tanulmány a szocializmus összehasonlító gazdaságtörténetéről.

HAMMEL, E.A.: The Comparative Method in Anthropological Perspective (Az összehasonlító módszer antropológiai szempontból)

CSSH, 22. 1980:2. 145–155.

A cikk a tudományos elemzésekhez elengedhetetlen összehasonlító módszer képviselőinek (Taylor, Galton, Spencer, stb.) az antropológiai kutatásokban alkalmazható módszereit vizsgálja.

HOLTFRERICH, C.-L.: Eine Bestandsaufnahme der deutschen wirtschaftshistorischen Forschung: Das Handbuch der deutschen Wirtschafts- und Sozialgeschichte. (A német gazdaságtörténeti kutatás leltára: A német gazdaság- és társadalomtörténet kézikönyve.)

HZ, 231. 1980:2. 369–384.

A folyóiratnak az „Új történeti irodalom” c. rovatában megjelent elemző, értékelő ismertetés a következő két műről: AUBIN, Hermann – ZORN, Wolfgang (szerk.): Handbuch der deutschen Wirtschafts- und Sozialgeschichte. I. Von der Frühzeit bis zum Ende des 18. Jahrhunderts, Stuttgart 1971. 714. p. II. Das 19. und 20. Jahrhundert. Stuttgart, 1976. 998. p.

HVOSZTOVA, K.V.: Nekotorie aspekty teoreticeszkogo podhoda k srednevekovoj szocial'no-ékonomszkvoj isztorii (A középkor gazdaság- és társadalomtörténetének elméleti megközelítési aspektusai)

VI, 1980:4. 70–82.

A középkori történelem kutatásában a matematika (általában a differenciálegyenlet) nyelvének felhasználhatósága és eredményei.

MOUSNIER, R.: Réflexions d'un historien à la lecture d'un manuel de sociologie.

(Egy történész reflexiói egy szociológiai kézikönyv olvastán.)

RH, 534. 1980: ápr.–jún. 395–401.

Jean-Pierre Cot és Jean-Pierre Mounier: Pour une sociologie politique (Egy politikai szociológiáért) című művét ismerteti. A két szerző elmegyógyintézetek szervezeti felépítését, társadalmi funkcióját, a bekerülő beteganyagot vizsgálja szociológiai módszerekkel.

SERSZTOBITOV, V.P.: Razvitie leninszkoi teorii nacional'nüh otnosnij na szovremennom étape (A lenini nemzetiségi elmélet fejlődése napjainkban)

ISzSzSzR, 1980:2. 3–24.

Az elemzés a nemzetek felvirágoztatása és egymáshoz való közeledésének lenini eszméjéről, a két tendencia kölcsönhatásáról szól.

SKOOPOL, T. – SOMERS, M.: The Uses of Comparative History in Macrosocial Inquiry (Az összehasonlító történelem alkalmazása a makrotársadalmi kutatásokban)

CSSH, 22. 1980:2. 174–197.

A két szerző arra keres választ, hogy az összehasonlító történelem alkalmazása révén a makrotársadalmi folyamatokat milyen mélységükben vagyunk képesek felismerni.

SZIVACSEV, N.V.: O nekotoryh problemah goszudarsztvenno-monopoliszticeszkogo kapitalizma (Az állam-monopolista kapitalizmus néhány problémájáról)

NNI, 1980:3. 85–102.

Az elemzés a fogalom lényegét, majd az államot és a monopóliumot, mint a fogalom szubjektumait vizsgálja és felvázolja az állammonopolista kapitalizmus intézményes formáinak a 30-as évektől napjainkig követett tendenciáit.

COVINO, R.: *Archeologia industriale in Italia: ambito disciplinare, termini cronologici. (Ipartörténet Olaszországban: a diszciplina területe, kronológiai terminusok.)*
 QS, t. 15. 1980: ápr. 218–230.

Összehasonlítás az angol és olasz ipartörténeti kutatások eredményei között – az olasz tanulmányok túlságosan szétágazó jellege, periodizációs problémái.

HALL, J.R.: *The time of history and the history of times (A történelem ideje és az idők történelme)*

HT, t. 19. 1980:2. 113–131.

Az objektív idő relativitása – az Annales-iskola módszertani eredményei és Braudel „szubjektív ideje” – a strukturalisták megközelítése.

TEODOR, P.: *Dialogul istoriei cu societatea (A történelem dialógusa a társadalommal)*

SUB- B, 1980:2. 65–70.

A módszertani újítások bevezetése a történelem kutatása során.

HISTORIOGRÁFIA

GALASSO, G.: *Forze storiche e vita morale nell'opera di Salvatorelli (Történelmi erők és a morális élet Salvatorelli munkásságában)*

RSI, 92. 1980.jún. 412–427.

Salvatorelli 1921–1946. közötti vallás- és társadalomtörténeti munkásságának metodológiai és elméleti szempontjai.

GRAU, C. – ŠOLTA, J.: *Zur Geschichte der europäischen sozialistischen Länder in der DDR-Historiographie. (Az európai szocialista országok történetéhez az NDK historiográfiájában)*

JGSLE, 24. 1980:2. 7–28.

A történelmi kutatások helyzete az NDK-ban 1970. és 1979. között a szocialista országok történetéről. Irodalom, kollokviumok, konferenciák áttekintése.

ISZKENDEROV, A.A.: *Osnovnue certy i etapü krizisa burzsuažnoj isztoricseszkoj nauki (A polgári történettudomány válságának alapvető vonásai és szakaszai)*

NNI, 1980:5. 41–59.

A kapitalizmus, mint társadalmi rendszer eszmei és szellemi degradálódása fejeződik ki a cca. egy évszázados társadalomtudományi krízisben.

KAREV, V.M.: *Frenszisz Békon: politicseszakaja biografija (Francis Bacon politikai életrajza)*

NNI, 1980:3. 154–164.

A filozófus államférfiúi, történész és irodalmi tevékenységének alapvonásait rajzolja meg a tanulmány. A második rész az 1980:4-es számban található.

MARSINA, R.: *Samuel Timon a jeho predstavy o najstarsích dejinách Slovákov (Timon Sámuel és a szlovákok legrégebb történetére vonatkozó elképzelései)*

HC, 28. 1980:2. 238–251.

Timont (1675–1736) a magyar történetírás (Hóman, Szentpéteri) az ún. modern kritikai történetírás úttörőjének tekinti. A cikk a jezsuita pap, filozófus, történetíró, tanár életével és munkásságával foglalkozik.

MAZZONIS, F.: Storia della chiesa e origini del partito cattolico (Egyháztörténet és a katolikus párt eredete)

SSt, t.21. 1980:2. 363–400.

Historiográfiai áttekintés és kutatási perspektívák.

MOMIGLIANO, A.: Uno storico liberale, fautore del Sacro Romano Impero: E.A.

Freeman. (Egy liberális történész, a Szent Római Birodalom kutatója: E. Freeman.)

RSI, t.92. 152–163.

19. sz-i angol historiográfia – E.A. Freeman történetfelfogása, munkássága.

MORENO, D.: Storia della cultura materiale (Az anyagi kultúra története)

QS, t. 15. 1980: április 193–229.

Új eredmények ismertetése a tárgyra vonatkozó historiográfia néhány ágában: az európai népi építéssel történetével kapcsolatos kutatások; holland kutatási program a hagyatéki leltárak feldolgozására; az ipari építészeti Itáliában. Célkitűzések, módszerek.

ORLOVA, M.I.: Marksizisztzkaja isztoriografija Nojabr'szkoj revolucii v Germanii (A németországi Novemberi forradalom marxista historiográfiája)

VI, 1980:5. 59–75.

A szerző az 1918–19-es forradalom szovjet és német historiográfiájában kialakult tendenciát elemzi, ami a forradalom jellegének megítélését illeti a különböző történelmi korszakokban.

PARENTE, F.: Monsignor Duchesne

RSI, t. 92. 1980:1.

A katolikus modernizmus – Duchesne egyháztörténeti munkássága – kora főbb szellemi áramlatai, 19. sz. vége–20. sz. eleje.

PUSKAREV, L.N.: „Publicsnüe cstenija o Petre Velikom” Sz.M. Szolov'eva (Szolov'ov nyilvános előadásai Nagy Péterről)

VI, 1980:6. 50–61.

A nagy történész, a polgári liberális Szolov'ov életművéből elsősorban csak az 1872-ben tartott nyilvános előadásait elemzi az utókor.

VILLANI, P.: Un ventennio de ricerche: dai rapporti di proprietà all'analisi delle

aziende e dei cicli produttivi. (Húsz év kutatása: a birtokviszonyoktól a gazdaságok elemzéséig és a termelési ciklusokig)

QS, t. 15. 1980: április. 5–20.

Összehasonlítás a legújabb historiográfia értelmezési modelljei és eredményei

között – a nemzetközi irodalom befolyása az olasz történészekre, a társadalmi-politikai vonatkozások a délitáliai tárgyú tanulmányokban.

WALKER, L.D.: Historical linguistics and the comparative method of Marc Bloch.

(A történeti nyelvészet és Marc Bloch összehasonlító módszere)

HT, t. 19. 1980:2. 154–614.

Az Annales kezdeti korszaka – az összehasonlító módszer perspektívái, variációi.

ZEVELEV, A.I. – NAUMOV, V.P.: Isztoriograficeszkij fakt: kriterii ocenki i analiza

(A historiográfiai tény és értékelésének, elemzésének kritériumai)

VI, 1980:5. 18–30.

A cikk a Nyecskina-vezette historiográfiai kutatócsoport ülésén elhangzott előadás nyomán készült.

MUNKÁSMOZGALOM, A MUNKÁSMOZGALOM IDEOLÓGIÁJA

WALICKI, A.: Marks i Engels o sprawie polskiej. Koncepcja narodu i ujecie kwestii narodowej. (Marx és Engels a lengyel kérdésről. A nemzet koncepciója és a nemzeti kérdés értelmezése.)

PW, 23. 1980:2. 3–27.

Marx és Engels először 1846-ban és 1848-ban, majd sokkal intenzívebben az 1863-as felkelés idején és ezt követően foglalkozott a lengyel kérdéssel. A cikk részletesen elemzi a marxi nemzetfelfogást, és a lengyel nemzeti romantikusok kapcsolatát a marxizmussal.

KOSSOK, M.: Karl Marx und die Grundlegung wissenschaftlicher Revolutionsauffassung (Karl Marx és a tudományos forradalomfelfogás megalapozása)

ZfG, 28. 1980:2. 99–118.

A marxista forradalomelmélet kialakulása és kidolgozása Marx és Engels műveiben.

GOLIKOV, G.N.: Letopisz' zszizni V.I. Lenina (Lenin életének krónikája)

VI, 1980:4. 3–29.

Az 1970. óta folyamatosan megjelenő életrajzi krónika legutóbbi, 5.–8. kötetét ismerteti a szerző.

GUAITA, E.: Imperialismo e ricerca storica (Imperializmus és történeti kutatás)

SSt, t. 21. 1980: ápr.–jún. 241–254.

Az imperializmus terminusának lenini értelmezése – a vele kapcsolatos teóriák történeti áttekintése és felülvizsgálata.

VEKOV, A.: Vladimir Ilics Lenin i revoljuconnoto dvizsenie v B”lgarija (V.I. Lenin és a forradalmi mozgalom Bulgáriában)

IP, 1980:2. 3–22.

A V.I. Lenin születésének 110. évfordulója alkalmából írt cikk a lenini eszmék Bulgáriában való elterjedését tárgyalja.

DUNAEVA, N.P.: K voproszu ob oszvescsenii v szovetszkij isztoriografii izmenenij v csiszlennozsi i szosztave rabocsego klaszsza v godü Velikoj Otecsestvvennoj vojnyü (Mit ír a szovjet történettudomány a szovjet munkásosztály összetételének és számszerűségének változásairól a Nagy Honvédó háború idején) VMU, 1980:3. 24–34.

Historiográfiai összeállítás a szovjet munkásosztály összetételében a háború folyamán bekövetkezett mennyiségi és minőségi változásokról.

ERMAKOVA, É.V.: Isztorija rabocsego klaszsza SzSzsZR na sztranicah isztoricsezkij periodiki (A szovjet munkásosztály története az időszaki szakajtóban) ISzsSzsZR, 1980:2. 74–86.

A 20-as évek második felében, a 30-as évek elején az ország a rohamos gazdasági átalakulás korát élte, amely jelentős társadalmi folyamatok elindítója volt. A korszakban megjelent történettudományi publikációk historiográfiai elemzését kapjuk a szerzőtől.

MELLING, J.: „Non-Commissioned Officers”: British employers and their supervisory workers, 1880–1920. („Nem-hivatásos tisztek”: brit munkaadók és alkalmazott felügyelők, 1880–1920)

SH, 5. 1980:2. 183–221.

A cikk az angol iparban alkalmazott munkafelügyelők feladatainak kiszélesedését mutatja be, és ezen keresztül nyomon követi a munkásosztály osztályondata kialakulásának folyamatát a fent jelzett időszakban.

VINCENT, D.: Love and death and the nineteenth-century working class (Szerlem és halál és a 19. századi munkásosztály)

SH, 5. 1980:2. 223–247.

A szerző 1790. és 1850. között vizsgálja az angol munkásosztály családszeretét, a szexualitás és a gyermekhalálozás szerepét az individuum emocionális fejlődésében. A családszociológiai tanulmány – mint ahogy erre a szerző rámutat – a korabeli hézagos és nem tökéletesen megbízható adatokon alapul.

SOMMERFELD, P.: Partia kommunistyčna w systemie partyjno-politycznym Kuby w latach 1939–1947. (A kommunista párt Kuba pártpolitikai rendszerében 1939–1947. között)

PW, 23. 1980:2. 45–68.

A kubai kommunisták részvétele az általános választásokon, szerepük a koalícióban.

KOMOLOVA, N.P. – FILATOV, G.Sz.: Pal'miro Tol'jatti: vüdujuscisjszja dejatel'ital'janszkogo i mezsüunarodnogo kommuniszticeszkogo dvizsenija (Palmiro Togliatti az olasz és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyisége)

NNI, 1980:5. 74–84.

A folyóirat 1980:4. számában kezdett politikai életrajz e folytatása Togliatti életének 1937. és 1944. közötti szakaszát tárgyalja.

TÖRTÉNELEMOKTATÁS

„Znacsenie isztorii preimuscsesztvenno v skol'nom prepodavanii dlja formirovanija cseloveka XX veka” (Az iskolai történelem jelentősége a 20. századi ember formálódásában)

VI, 1980:6. 62–77.

A Nemzetközi Történészkongresszusok permanens tematikájához, az európai egységes történelemkönyv várható vitájához készült szovjet főreferátum.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

KINJAPINA, N.Sz.: Roszsziya i grazsdanszkaja vojna v SzSA (Oroszország és az amerikai Polgárháború)

VMU, 1980:2. 40–52.

A szerző a két ország pozitív kapcsolatának 18–19. századi tradícióihoz nyúl vissza.

NAROCSNICKIJ, A.L.: Roszsziya, Szerbija i Csernogorija v nacsale XIX v. (Oroszország, Szerbia és Montenegró a 19. század elején)

NNI, 1980:3. 53–68.

A napóleoni háborúk végén, a bécsi kongresszus idején kialakult orosz külpolitika Szerbia és Montenegró vonatkozásában, – a legfrissebben publikált dokumentumok alapján.

JUSZUPOV, R.R.: Pol'szkij voprosz v politike Roszszii nakanune ruszsko-tureckoj vojni 1768–1774 gg. (A lengyel kérdés az 1768–74-es orosz-török háború előtti oroszországi politikában)

VMU, 1980:3. 35–45.

A II. Katalin korabeli orosz és lengyel diplomácia történetéről és a kiemelkedő orosz államférfi, N. Panyin személyiségéről ad képet a szerző.

EROFEEV, N.A.: Anglijszkij kolonializm i sztereotip irlandca v XIX v. (Az angol gyarmatosítás és az ír sztereotípiák a 19. században)

NNI, 1980:5. 60–73.

Az angol hódító politika egyetlen aspektusát, az írek lelki leigázásának folyamatát elemzi a szerző.

PARFENOV, I.D.: Kak britanszkije kolonizatorü szozdavalij Rodeziju (Hogyan hozták létre Rhodesia-t az angol gyarmatosítók)

VI, 1980:5. 111–122.

A Zambezi és Limpopo vidéke, a konkurencia-harc, Cecil Rhodes, és 1895.

- FEDOROVA, I.E.: Britanszkaja politika v Irane v period revolucii 1905–1911 godov (A brit politika Iránban az 1905–11-es forradalom idején)
VI, 1980.5. 76–85.
A nemzeti felszabadító harc folyamán különösen élesen megnyilvánuló antidemokratikus angol politikát elemzi a cikk.
- SCHÖLLGEN, G.: Richard von Kühlmann und das deutsch-englische Verhältnis 1912–1914. Zur Bedeutung der Peripherie in der europäischen Vorkriegspolitik. (Richard von Kühlmann és a német-angol viszony 1912–1914 között. A periféria jelentőségéhez a háború előtti európai politikában.)
HZ, 230. 1980:2. 293–338.
Diplomáciatörténeti tanulmány. Tárgyalja az 1912–1914. közötti német-angol tárgyalások szakaszait, az egyezményt, amelyet az afrikai portugál gyarmatok felosztásáról és a bagdadi vasútról kötöttek. A megegyezési politikánál kiemeli Kühlmann szerepét. R. von Kühlmann (1873–1948) diplomata és író, 1909–1914. között tanácsos a londoni német követségen.
- MOISUC, V. Principiul naționalității în noua ordine internațională de după 1918 și chestiunea revizionismului. (A nemzetiségek principiuma az 1918 után következő új nemzetközi helyzetben és a revizionizmus.)
RI, 33. 1980:2. 285–299.
Ismerteti a különböző nemzetközi szerződéseket, föderációs elképzeléseket, a militarizmus újraedését és a békeszerződések megváltoztatására történő szándékokat.
- MIROSNIKOV, L.I.: Kto organizoval goszudarsztvennij perevorot 21 fevralja 1921 g. v Irane? (Ki szervezte az 1921-es államcsínyt Iránban?)
NNI, 1980:3. 141–153.
Az angol külszolgálat és katonaság szerepéről.
- HILLGRUBER, A.: Der Hitler–Stalin-Pakt und die Entfesselung des Zweiten Weltkrieges – Situationsanalyse und Machtkalkül der beiden Pakt-Partner. (A Hitler–Sztálin paktum és a második viágháború kirobbantása. A két fél helyzetelemzése és hatalmi számításai.)
HZ, 230. 1980:2. 339–362.
A szerződés és következményei új megvilágításban.
- FORSTER, J.: „Croisade de l'Europe contre le bolchévisme”. („Európa kereszties háborúja a bolsevizmus ellen”)
RHDGM, 30. 1980:2. 1–26.
Az európai önkéntes egységek részvétele a Barbarossa-tervben 1941-ben.
- MAL'KOV, V.L.: Szpecszluzsbü SzSA i „mirnaja iniciativa” fon Papena v 1943 g. (Az USA különleges szolgálata és von Papen „béke-kezdeményezése” 1943-ban)
NNI, 1980:3. 122–140.

A harmadik birodalom és az amerikai titkos megbízottak törökországi megbeszéléseinek dokumentumai, köztük most először publikált levelezési anyag is.

HENRY, E.: Peking – Washington.

VI, 1980.6. 100–111.

Az 1944–45-ös, majd az új, az 1955. óta hol kialakuló, hol elhidegülő amerikai-kínai diplomáciai kapcsolatok történetéről.

BORISZOV, A. Ju.: Szovetszkaja diplomatija na mezsszojuzniceszkih konferencijah v godü Velikoj Otecsestvvennoj vojnü (A szovjet diplomácia a Nagy Honvédő háború alatt zajló nemzetközi konferenciákon)

VI, 1980.6. 21–38.

A szerző ismerteti a Gromiko külügyminiszter szerkesztésében megjelent diplomáciai dokumentumok öt kötetét.

ZORIN, V. A.: Pervüe sagi szovetszkaj diplomatii v Bonne (A szovjet diplomácia első bonni lépései)

NNI, 1980.3. 69–84.

A szerző a Szovjetunió rendkívüli és meghatalmazott nagykövetségént személyes élményeit is rögzíti az 1955–56-os szovjet-NSZK kapcsolatteremtés történetében.

GROMÜKO, I. A.: Iz isztorii vsztuplenija Anglii v EESz (Anglia Közös-piac-i tagságáról)

NNI, 1980.3. 39–52.

Az 1973-as belépés kül- és belpolitikai előtörténetéről ír elemzést a szerző.

KLIEMAN, A. S.: The Resolution of Conflicts through Territorial Partition: The Palestine Experience (Konfliktusok megoldása területi szétválás útján: a palesztin példa)

CSSH, 22. 1980.2. 281–300.

A szerző véleménye szerint az országok szétválasztásának nemzetközi konzekvenciái (Írország, Németország, Korea, India, Indokína) megkövetelik, hogy tudományosan megközelítve foglalkozzanak a problémával. A tanulmány a palesztin kérdés kapcsán elemzi az arab-izraeli konfliktus szükségszerűségét.

EGYETEMES TÖRTÉNELEM

DEMANDT, A.: Die Anfänge der Staatenbildung bei den Germanen. (Az állam kialakulásának kezdetei a germánoknál)

HZ, 230. 1980.2. 265–292.

Az államképződés kezdetei a korai törzsi állapot és a merovingok frank birodalma közötti időszakból germán területen. Az államiság szakaszainak meghatározása.

- RAPOV, O.M. – TKACSENKO, N.G.:** Ruszszkie izvesztija Titmara Merzeburgszkogo (Thietmar von Merseburg híradásai az oroszokról)
VMU, 1980:3. 57–67.
Az 1012. és 1018. között megírt krónika eredetije a drezdai bombázás idején elégett. Az oroszokra vonatkozó részleteket publikálják a szerzők.
- MARTIN, M.E.:** The Venetian-Seljuk treaty of 1220. (Az 1220-as velencei-szeldzsuk szerződés)
EHR, 1980: ápr. t. 95. f. 374. 325–330.
Új piaclehetőségek a Földközi-tenger térségében – Velence kereskedelmi tevékenysége a 13. sz.-ban.
- BAUTER, R.H.:** Le jubilé romain de 1300 et l'alliance franco-pontificale du temps de Philippe le Bel et de Boniface VIII. (Az 1300-as római szentév és a francia pápai szövetség Szép Fülöp és VIII. Bonifác idejében)
MA, t. 86. 1980:2. 189–216.
A Szent Lajos kanonizációja alkalmából elrendelt szentév előzményei, politikai jelentősége Franciaország számára.
- VOCELKA, K.:** Die osmanische Expansion und Mitteleuropa (Az oszmán expanzió és Közép-Európa)
SA, 22–23. 1979–1980. 26–37.
Áttekintő írás a török birodalom felemelkedéséről. Részletesebben a következő kérdések vannak kibontva: – a hadvezetés hadtörténeti aspektusai; – a török expanzió következményei Közép-Európában; ezeknek a kérdéseknek a megítélése a szakirodalomban. A cikk említést tesz a törökök Magyarország elleni támadásairól és a magyarok törökellenes harcáról.
- ANGIOLINI, F.:** Osservazioni su diplomazia e politica dell'Italia non spagnola nell'età di Filippo II. (Megjegyzések Itália nem-spanyol részének diplomáciájához és politikájához II. Fülöp korában)
RSI, 92. 1980: június. 432–469.
A spanyol monarchia és az itáliai államok kapcsolata a cinquecento második felében – historiográfiai áttekintés.
- LARIN, E.A.:** Kakomu flagu szluzsil general Narsziszto Lopez? (Kinek a zászlaja alatt szolgált Narciszto Lopez tábornok?)
NNI, 1980:4. 142–150.
A venezuelai születésű (1798) Lopez tábornok sorsa és a kubai történelem, egészen a havannai főkapitány parancsára 1851-ben gillotinnal végrehajtott kivégzéséig.
- HALFIN, N.A.:** Afganisztán zavoevüvaet nezaviszimoszt' (Afganisztán kivívja függetlenségét)
VI, 1980:6. 112–125.

Az 1838-as, az 1878-as és az 1919-es angol-afgán háborúk közül a legrövidebb, de leghatásosabbnak, az 1919-esnek a történetét részletezi a cikk.

- DUMONT, P.: La structure sociale de la communauté juive de Salonique à la fin du dix-neuvième siècle. (A szaloniki zsidó közösség társadalmi szerkezete a 19. század végén) -
RH, 534. 1980. ápr.–jún. 351–393.
A török birodalomhoz tartozó városban nagyszámú zsidó lakosság él, 1876-ban a lakosok 50%-a zsidó. A város az 1860-as évektől modernizálódik (utak, ipar, kereskedelem). A konjunktúra felbomlasztja a hagyományos modellt. Három társadalmi csoport alakul ki: a vezetők („notable”) – szűk rétege, jobb neveltetésével különbözik a többiektől, a középosztály – közvetítő kereskedők, bankárok kis tőkével, és a nép – boltosok, mozgóárusok, kézművesek, kistisztviselők, segéd munkások. A közösségi szolidaritás meglepően erős.
- LECIEJEWSKI, K.: Über Monopol und Währungsentwicklung vor dem ersten Weltkrieg. (Monopólium és devizafejlődés az első világháború előtt)
J W, 1980.2. 71–94.
A szerző összehasonlító elemzést végez a bankok monopolizálódási folyamatáról Németországban, Angliában, Franciaországban és az USA-ban, felvázolja a bankhitel változását, a monopóliumok fejlődésének hatását az aranyalpra.
- MOMIGLIANO, A.: Storie e memorie ebraiche del nostro tempo (Korunk héber történelme és emlékei)
RSI, 92. 1980. március 191–198.
Az 1933–43. közötti évek eseményeinek történeti feldolgozásai – a zsidóság sorsa Európa különböző államaiban.
- NEDOREZOV, A.I.: Preobrazovanie szocial'no-klaszcsovoj sztrukturú v szocialiszticeszkíh sztrana h Evropú (Az európai szocialista országok osztálystruktúrájának átalakulása)
VI, 1980.4. 49–69.
A közép- és dél-kelet-európai országok mai társadalmi felépítését vizsgáló cikk a 30-as évek előzményeit is elemzi.
- SMOOHA, S.: Control of Minorities in Israel and Northern Ireland (Kisebbségek ellenőrzés alatt tartása Izraelben és Észak-Írországban)
CSSH, 22. 1980.2. 256–280.
A tanulmány arra keres választ, hogy miért volt lehetséges Izraelben kézben tartani a kisebbségi problémákat, míg ugyanez Észak-Írországban belső háborúhoz vezetett.
- GERMANI, G.: Democrazia e autoritarismo nella società moderna. (Demokrácia és autoritarizmus a modern társadalomban)
SCo, 11. 1980.2. 177–218.

A modern társadalom belső dinamizmusából és integrációjából adódó problémák – a korábbi, kétségessé vált értékek újjakkal való behelyettesítésére való képtelenség.

DÉLKELET-EURÓPA

VINOGRADOV, V.N.: Voproszju novoj i novejszej isztorii na IV. Mezdunarodnom kongresszse po izucseniju sztran Jugo-Vosztocsnoj Evropü (A dél-kelet-európai országok új- és legújabbkori történelme a balkanológusok IV. Nemzetközi Konferenciáján)
 NNI, 1980.4. 49–57.
 Az 1979-es ankarai kongresszus részletes ismertetése.

ANGLIA

MASON, E.: The king, the chamberlain and Southwick priory (A király, a kamarás és a Southwick-i kolostor)
 BIHR, 1980: máj. t. 53. f. 127. 1–10.
 A kolostor 12. sz.-i alapításának és királyi pártfogás alá vételének körülményei – a vonatkozó oklevelek szövegkiadása.

SEDDON, P.R.: Household reforms in the reign of James I. (Udvari reformok I. Jakab uralkodása idején)
 BIHR, t. 53. f. 127. 44–55.
 A királyi udvartartás költségei, próbálkozások a kiadások csökkentésére.

CHRISTIANSON, P.: The „obliterated” portions-of the House of Lords Journals dealing with the attainder of Strafford, 1641 (A Lordok Háza naplójának Strafford elítélésével kapcsolatos, kihúzott részei, 1631.)
 EHR, t. 95. f. 374. 1980. ápr. 339–353.
 Strafford kivégzésének „eltussolása” a restaurációs korszakban – a parlamenti napló eredeti szövegének vizsgálata.

CRUICKSHANKS, E. – HAYTON, D. – JONES, C.: Divisions in the House of Lords on the transfer of the Crown and other issues, 1689–94: ten new lists (A szavazatok megoszlása a Lordok Házában a korona átruházásáról és más ügyekről, 1689–94-ben: tíz új jegyzék)
 BIHR, t. 53. f. 127. 1980: máj. 56–87.
 Eddig ismeretlen parlamenti listák ismertetése Lord Ailesbury irattárából.

KRIEGEL, A.D.: Liberty and Whiggery in Early Nineteenth-Century England (Szabadság és liberális gondolkodás a 19. század elején Angliában)
 JMH, 52. 1980:2. 253–278.
 A cikk az angol liberális párt politikáját, és a szabadság eszméjének jegyében megvalósuló politikai manipulációt vizsgálja az 1830-as években.

- HEESÖM, A.J.: The Northern Coal-Owners and the Opposition to the Coal Mines Act of 1842 (Északi szénbányatulajdonosok és az 1842-es Szénbányatörvény ellenzői)
IRSH, 25. 1980:2. 236–271.
Az 1842-es bányatörvény a nők és gyerekek foglalkoztatását tiltja el az angol bányákban. A törvény beiktatásától azt remélték, hogy bizonyos munkakörök ily módon történő felszabadulásával a munkanélküliséget enyhítik. A törvény ellenzői az elbocsátott nők várható megélhetési gondjaira hivatkoztak, valamint rámutattak a bányákban dolgozó gyerekek jóltápláltságára.
- YARMIE, A.H.: Employers' Organizations in Mid-Victorian England (Munkaadók szervezetei a közép-viktóriánus Angliában)
IRSH, 25. 1980:2. 209–235.
A cikk a szakszervezetek erejének megfékezése céljából létrehozott munkaadói szervezetek kialakulásának körülményeit kutatja az 1880-as évektől. A tanulmány a vasút és a hajógyártás, a textilipar, a bányászat és a vaskohászat területén létrejött szervezetekre terjed ki.
- GUTZKE, D.W.: Rosebery and Ireland, 1898–1903: a reappraisal. (Rosebery és Írország, 1898–1903: újraértékelés.)
BIHR, t. 93. f. 127. 1980: máj. 88–98.
Angol belpolitikai küzdelmek az ír önkormányzat ügyében.
- CURTIS, L.P., Jr.: Incumbered Wealth: Landed Indebtedness in Post-Famine Ireland (Terhelt gazdaság: földbirtokadósságok az éhínség utáni Írországban)
AHR, 85. 1980:2. 332–367.
A cikk a 19. századi Írország különböző nagyságú földbirtokain folytatott gazdálkodást elemzi, és kapcsolatot keres a termés hozamok, a rentabilitás, a fizetőképesség és földbirtokos réteg társadalmi hanyatlása között, valamint a járadékból élők és a bérlők érdekellentétei és a politikai zavargások között.
- DUNBABIN, J.P.D.: British elections in the nineteenth and twentieth centuries, a regional approach. (Angol választások a tizenkilencedik és huszadik században – regionális megközelítés.)
EHR, t. 95. f. 375. 241–267.
A választási eredmények vidékenkénti eltéréseit befolyásoló tényezők – a helyi tradíciók, oszdtály- és vallási szempontok befolyása.

BULGÁRIA

- HOPPE, H.J.: Politik und Geschichtswissenschaft in Bulgarien 1968–1978. (Politika és történettudomány Bulgáriában 1968–1978. között.)
JGO, 28. 1980:2. 243–286.
A történettudomány és politika összefüggésével kapcsolatban a következő területeket érinti a szerző: 1968–78. közötti pártdirektívák; intézmények, szemlélyek, új módszerek, új kutatási területek; a jubileumok, mint a bolgár tör-

ténettudomány motorjai; változások a párt-, és forradalomtörténetírásban; a párt „klasszikusainak” képe; a makedónkérdés; viták, konferenciák.

PETROV, M. – SZTOJANOV, Iv.: Politika na p'rvoto b'lgarszko pravitelstvo szled Oszvozbosdenieto (juli-noemvri 1897 g.) (A Felszabadulás utáni első bolgár kormány politikája (1879. júl–nov.)

IP, 1980:2. 22–43.

Az 1879. júl. 5-én megalakult kormány programjának, rendeleteinek elemzése a levéltári források alapján.

CSEHSZLOVÁKIA

CHARVÁTOVÁ, K.: Hospodářství oseekého kláštera v první polovině 14. století (Az ozei kolostor gazdálkodása a 14. század első felében)

ČČH, 28. 1980:2. 239–258.

A cikk a Csehország északnyugati részében – Duchcov mellett – a 12. század végén alapított cisztercita kolostor gazdálkodásáról ad áttekintést; a kolostor elsősorban gabonatermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozott, de igen fejlett volt a kézműipara is; a gabonából megtermelt felesleget Szászországban értékesítették.

POŠVÁŘ, J.: Moravské hornictví podle popisu Ludvíka z Röddersthalu (A morvaországai bányászat L. Rödderthal 1796-ból származó feljegyzései alapján)

DVT, 13. 1980:2. 96–105.p.

A 16. sz. középtől a 18. sz. 70-es éveinek végéig meglévő állapotokról tájékoztat a leírás.

POTEMRA, M.: Slovenská otázka v európskom kontexte v rokoch 1901–1914 (Szlovák kérdés az 1901–1914. közötti európai összefüggésekben)

HČ, 28. 1980:2. 210–237.

Az európai közvélemény a szlovák kérdéssel a 19. sz. végétől kezd megismerkedni. A cikk a nyugat-európai államoknak az Osztrák-Magyar Monarchia államszövetséggé való átszervezése, s ezen belül pedig a szlovákok helyzete iránt tanúsított politikájával foglalkozik.

KREMPA, I.: Rolnícké hnutí na Zakarpatsku v první polovině roku 1921 (Parasztmozgalom a Kárpátalján 1921 első felében)

ČČH, 28. 1980:2. 216–238.

A csehszlovák burzsoá pártoknak, de elsősorban az ukrán Internacionalista Szocialista Pártnak és a cseh agrárpártnak az ukrán parasztság megnyeréséért folytatott küzdelmével foglalkozik a cikk, de kitér azoknak az erőfeszítéseknek a taglalására is, amelyeket ezek a pártok – a későbbiek folyamán a kommunista párt is – a többnyire még ösztönös küzdelmet folytató parasztság megszervezéséért kifejtettek. Ebben az időszakban az ukrán nincstelen paraszttömegekre a legnagyobb befolyása az Internacionalista Szocialista Pártnak volt.

BAUCH, V.: Vývin slovenského poľnohospodárstva a roľníctva od roku 1918 do Košického vládneho programu (A szlovák mezőgazdaság és a parasztság fejlődése 1918-tól a Kassai Kormányprogramig)
HČ, 28. 1980:2. 252–279. p.
A cikk első része az 1918-tól 1939-ig, a második része pedig az 1939–1945. közötti időszakot öleli fel.

FRANCIAORSZÁG

DILLER, G.T.: Robert Artois et l'historicité des Chroniques de Froissart. (Robert d'Artois és Froissart krónikájának történetisége)

MA, 86. 1980:2. 189–216.

A százéves háború kezdeteire utaló epizód történeti torzításai a krónika második szerkesztésében – Robert d'Artois portréja és a kor mentalitása Froissart ábrázolásában.

SALMON, J.H.M.: Cicero and Tacitus in Sixteenth-Century France (Cicero és Tacitus a 16. századi Franciaországban)

AHR, 85. 1980:2. 307–331.

Cicero a 16. század elején a francia humanisták eszményképe volt, a század végére azonban szerepét Tacitus vette át. Tacitus népszerűsége – a szerző szerint – nem annyira a vallási mozgalmak felélénkülésének, mint annak a ténynek volt köszönhető, hogy a polgárság előtt is világgá vált az abszolutista államapparátusban való részvétel kilátástalansága.

LEBRUN, F.: Les crises démographiques en France aux XVIIe et XVIIIe siècles (Demográfiai krízisek Franciaországban a 17–18. sz.-ban)

AESC, 35. 1980:2. 205–234.

A 17–18. sz.-i franciaországi demográfia egyik legfontosabb vonása a válságok rendszeres ismétlődése. Ezeket elsősorban az éhínség, betegségek és a háborúk okozták. Ezeknek a válságoknak a hatása nemcsak a mortalitásban, hanem a házassági rátákban és a népesség reprodukciójában is érződik.

POUSSOU, J.-P.: Les crises démographiques en milieu urbain: l'exemple de Bordeaux. (Demográfiai krízisek városi környezetben: Bordeaux példája)

AESC, 35. 1980:2. 235–252.

LJUBLINSZAKAJA, A.D.: Kresztjanszkie voszstnjanija na Jugo-Zapade Francii v 30-h godah XVII v. (Parasztfelkelések Franciaország dél-nyugati részén a 17. sz. 30-as éveiben)

NNI, 1980:4. 58–74.

A poszthumusz publikáció a szerzőnek a XV. Nemzetközi Történeztudományi Kongresszusra készített előadása.

MINOIS, G.: L'enseignement secondaire en Bretagne à la fin de l'Ancien Régime: l'exemple de Tréguier. (A középiskolai nevelés Bretagneban az Ancien Régime végén: Tréguier példája)

- RH, 534. 1980: ápr.–jún. 297–317.
 A tréguieri kollégiumra vonatkozó legfontosabb forrás egy registrum, amely 1779–1791. között közli a tanulók nevét, származási helyét, a kollégiumi szabályzatot, az órarendet, a tanulókról alkotott tanári véleményt, a tanulmányi eredményeket. Fennmaradt egy krónika is az intézet életének eseményeiről. – A kollégium főleg a papi szemináriumra készített elő, a teológiai és az erkölcsi nevelés dominált. A színvonal középszerű. 1780-tól a felvilágosodást terjesztő broszúrákat koboznak el. 1791. júliusában a kollégium bezárt. Legfőbb irányítója, az érsek emigrált, miután tiltakozott a papság polgári alkotmánya ellen.
- GAUTHIER, F.: Le système agraire communautaire picard (A pikárd közösségi földrendszer)
 AHRF, 52. 1980:2. 181–204.
 A közösségi földrendszer újjástrukturálódása a francia forradalom első éveiben Picardia területén.
- RAO, A.-M.: La Révolution française et l'émigration politique. Les réfugiés italiens en 1799. (A francia forradalom és a politikai emigráció. Olasz menekültek 1799-ben)
 AHRF, 52. 1980:2. 225–261.
 A francia forradalom eszméinek hatása az olasz emigrációra. A Direktórium Olaszországgal kapcsolatos politikája.
- SCHNAPPER, B.: La correction paternelle et le mouvement des idées au dix-neuvième siècle (1789–1935). (Az apai nevelés és az ideológiai mozgalmak a 19. században [1789–1935])
 RH, 534. 1980: ápr.–jún. 319–349.
 Az uralkodó nevelési elv possibilities jogot ad az atyának, hogy gyermekét büntesse. Franciaországban ez a büntető hatalom sokkal kiterjedtebb, mint a többi európai országban. Ez a nevelési elv sikeresnek volt mondható, és egészen az I. világháborúig tartotta magát. Szívesebben beszéltek az igazságos atyáról, mint a mártír gyerekről. Az atyai hatalomban az állam és a család közti kapcsolat tükröződött. A hivatalos ideológia az atyai hatalom legitimitását hangsúlyozza (az Ótestamentumra támaszkodva). A liberálisok is elismerik az atyai hatalom pozitív oldalait. Csak 1935-ben szüntette meg egy törvény az atya korlátlan hatalmát gyermeke fölött.
- BEZSZMERTNŪJ, Ju. L.: Ludzie i imiona. Z badań nad demografią wsi francuskiej IX w. (Emberk és nevek. A 9. századi francia falu demográfiájának vizsgálataiból)
 KHKM 28. 1980:2. 179–199.
 A szovjet kutató vizsgálatának tárgya a frank állam ama része, melyből később Franciaország alakult ki. Elemzi az egyházi és világi nagybirtok földesúri függésben élő népeinek koncentrációját, a parasztszalád struktúráját és számárányát, a nők helyzetét a parasztszaládon belül.

CHARLE, C.: Le recrutement des hauts fonctionnaires en 1901. (A magas rangú funkcionáriusok társadalmi eredete 1901-ben)
AESC, 35. 1980:2. 380–409.

613 városi tisztségviselő társadalmi eredetének tanulmányozása Franciaországban. A szerző azt a következtetést vonja le, hogy a társadalmi mobilizáció erre az időszakra lelassult a 19. sz.-elejihez viszonyítva.

HARTIG, I.: Communautés taisibles et Code civil (Hallgatag közösségek és a Polgári Törvénykönyv)

AHRF, 52. 1980:2. 205–215.

A Thiers vidékén lévő fausi közösségek bomlásnak indulása a 19. sz. elején.

MEIRION JONES, G.I.: La ricerca sull'architettura rurale in Francia (Kutatások a franciaországi népi építkezéssel kapcsolatban)

A rokon diszciplínák különböző megközelítési szempontjai és módjai – közös kutatások összehangolásának, új módszer kialakításának szükségessége.

LENGYELORSZÁG

KAJZER, L.: O wiezy, kamienicy i kasztelu w Polsce XVI wieku. (A torony, a kőház és a kastély a 16. századi Lengyelországban)

KHKM, 28. 1980:2. 231–246.

Az írásos források és a régészeti adatok összevetése a nemesi lakóház rekonstrukcióját illetően.

KOŁODZIEJ, J. – MITOSEK, H.: Plony niektórych roślin uprawnych w Królestwie Polskim w 1895 roku (według danych „Zachodniej Sieci stacji rolniczo-meteorologicznych”).

(A Lengyel Királyságban termesztett néhány növényfajta terméseredménye 1895-ben, a földműves-meteorológiai állomások Nyugati Hálózatának adatai szerint).

KHKM, 28. 1980:2. 223–230.

A cári Oroszországban 1884-ben indult meg és épült ki a mezőgazdasági meteorológiai szolgálat. Ennek nyugati hálózatába tartozott a kongresszusi Lengyelország is. A statisztikák a gabonafélékre és a burgonya terméseredményeire adnak felvilágosítást.

PAZDUR, J.: Początki reklamy fabrycznej w Polsce. (A gyári reklám kezdetei Lengyelországban).

KHKM, 28. 1980:2. 211–221.

A kereskedelmi reklám már a 18. században megjelent Lengyelországban, a nagy fellendülést azonban a 19. század első felében a litográfia meghonosodása hozta, amelynek segítségével nagy példányszámban állíthattak elő képes árjegyzékeket.

MAGYARORSZÁG

BINDER, G.: Des Verhältnis der Nachbarschaften zur Kirche bei den Siebenbürger Sachsen. (A szomszédsági közösségek viszonya az egyházhoz az erdélyi szászoknál)
ZSL, 3. 1980:2. 114–119.

ADAM I.: Contribuții privind capitalul străin în industria Transilvaniei în preajma primului război mondial (Adalékok az Erdélyben befektetésre kerülő idegen tőkéhez, az első világháború előtt)

RI, 33. 1980:2. 299–317.

A tanulmány készítője főleg magyar források alapján dolgozott. Véleménye szerint a külföldi, főleg magyar és osztrák tőke a nemzeti elnyomás eszköze volt.

SEEWANN, G.: Das Ungarndeutschtum der Zwischenkriegszeit im Spiegel der internationalen Nachkriegsliteratur. (A magyarországi németiség a két világháború között a háború utáni nemzetközi irodalom tükrében)

SA, 22–23. 1979–1980. 128–151.

A magyarországi német nemzetiség 1919. és 1941. közötti helyzetét mutatja be a szerző, megjelent könyvek, monográfiák, tanulmányok alapján. Hazai szerzők közül Tilkovszkyra hivatkozik a legtöbbet.

NÉMETORSZÁG

ISENMANN, E.: Reichsfinanzen und Reichssteuern im 15. Jahrhundert. (Birodalmi pénzügyek és birodalmi adók a 15. században)

ZHF, I. rész. 7. 1980:1. 1–76. II. rész: 7. 1980:2. 129–218.

A könyvméretű tanulmány, amely átfogó és részletes képet nyújt a Német Birodalom pénzügyi helyzetéről a 15. században, a következő alfejezetekre oszlik: Háborús pénzügyek és adófejlődés; Birodalmi pénzügyek a középkor végén; Pénzügyek III. Frigyes uralkodása alatt; Birodalmi reform és az adózási gondolat; Általános birodalmi adók 1427–1495: a „közpfennig” a 16. században.

AUSTENSEN, R.A.: Austria and the „Struggle for Supremacy in Germany”, 1848–1864 (Ausztria és a „felsőbbbségre törekvés Németországban”, 1848–1864)
JMh, 52. 1980:2. 195–225.

A szerző a cikkben megjelölt időszakban megvalósuló német egységesítő politikát elemzi. Véleménye szerint Metternich megjósolta, hogy a porosz vezetés alatt egyesülő német birodalom Európa számára veszélyt jelentene.

RITTER, G.: Staat und Arbeiterschaft in Deutschland von der Revolution 1848/49

bis zur nationalsozialistischen Machtergreifung (Állam és munkásság Németországban az 1848/49-es forradalomtól a nemzeti-szocialista hatalomátvételig) HZ, 231. 1980:2. 325–368.

Az állam, a munkásság és a munkásmozgalom közötti erőtér bemutatása a cím-ben jelzett időszakban. A szerző érinti a politikai vezetésnek a munkásságról – és szervezeteik kezeléséről alkotott elképzeléseit, szocialista teoretikusok és munkásvezetők államról alkotott felfogását. Konkrét szituációkban vizsgálja a két tényező kölcsönhatását, a munkásság helyzetét, gondolkodását, stb.

DROZ, J.: Histoire de l'Allemagne au dix-neuvième siècle. (Németország története a 19. században)

RH, 534. 1980: ápr.–jún. 463–495.

Elemzi – szemleszerű áttekintésben – a francia forradalom németországi hatásával, az 1848. évi forradalommal, a német egység kialakulásával, a második birodalommal foglalkozó műveket. A bibliográfiai kalauz német, angol, francia nyelvű, 1974–1979. között megjelent műveket ismerteti.

WINDELBAND on history and natural sciences (Classics in the Philosophy of History Series) (Windelband a történelemről és a természettudományokról) HT, 19. 1980:2. 165–185.

A 19. sz.-i német szellemi élet – Windelband filozófiai előadásai.

MAEHL, W.H.: German Social Democratic Agrarian Policy, 1890–1895, Reconsidered (Az 1890–1895-ös német szociáldemokrata agrárpolitika újraértékelése) CEH, 13. 1980:2. 121–157.

A cikk az 1890–1895-ös német szociáldemokrata agrárpolitikának a német parasztság szemléletére gyakorolt hatását mutatja be, és foglalkozik a német agrárpolitikát meghatározó 1895-ös breslauer egyezmény gyakorlati végrehajtásának sikertelenségével is.

MALICH, U.: Zur Entwicklung des Reallohns im ersten Weltkrieg. (A reálbér fejlődéséhez az első világháborúban)

JW, 1980:2. 55–70.

A munkásosztály helyzetének kutatása tekintetében a reálbérek nagy jelentősége van. A szerző a német munkások első világháború alatti reálbéreinek változását elemzi.

SCHÖDL, G.: Varianten deutscher Nationalpolitik vor 1918. Zur politischen Organisation und Programmbildung deutscher Minderheiten in Ost- und Südosteuropa. (A német nemzeti politika változatai 1918. előtt. A német kisebbségek politikai szervezeteihez és programjuk kialakulásához Kelet- és Délkelet-Európában)

SA, 22–23. 1979–1980. 104–127.

A szerző a következő variánsokat tárgyalja, megvilágítva keletkezési körülményeiket, funkcióikat, programjaikat, fő politikai-ideológiai jellemzőiket:

1. bismarcki-vilmosi; 2. nemzeti-liberális; 3. „népi”-, „allddeutsch” („össz-"

met”); 4. német-nemzeti; 5. Schönerer-féle allddeutsch; 6. „Schutzverein”. Természetesen a cikk érinti a magyarországi német nemzetiséget is.

BAILEY, S.: The Berlin Strike of January 1918 (Az 1918. januári berlini sztrájk) CEH, 13. 1980:2. 158–174.

A cikkíró a történészek által gyakorta elhanyagolt 1918. januári berlini sztrájk hátterét kutatja. Véleménye szerint az említett sztrájk az 1918–20-as forradalomnak nemcsak az előfutára, hanem egyik kiváltó oka is volt.

MAZZA, M.: Crisi tedesca e cultura classica: intellettuale tra reazione e rivoluzione (Német krízis és klasszikus kultúra: intellektüellek a reakció és a forradalom között)

SSSt, 21. 1980:2. 255–272.

A weimari német köztársaság (1918–33) értelmiségének ideológiai összeütközései – az egyetemi kultúra és a politika főbb irányvonalai.

HILDEBRAND, K.: Nationalsozialismus ohne Hitler? Das Dritte Reich als Forschungsgegenstand der Geschichtswissenschaft. (Nemzetiszocializmus Hitler nélkül? A Harmadik Birodalom, mint a történettudomány kutatási tárgya) GWU, 31. 1980:5. 289–304.

1979-ben Angliában a londoni Deutsche Historische Institut ülést rendezett „A Harmadik Birodalom uralmi rendszere és társadalma” címmel. A cikk az ülés legfontosabb referátumait elemzi, és az ott felvetett kérdéseket tárgyalja.

OLASZORSZÁG

ENZENSBERGER, H.: Der „böse” und der „gute” Wilhelm. Zur Kirchenpolitik der normannischen Könige von Sizilien nach dem Vertrag von Benevent (1156) (A „gonosz” és „jó” Vilmos. A szicíliai normann királyok egyházpolitikájához a beneventi szerződés (1156) után)

DAEM, 36. 1980:2. 385–432.

I. „gonosz” Vilmos (1154–1166) és II. „jó” Vilmos (1166–1189) szicíliai királyok egyházpolitikái praxisának bemutatása.

LEPRE, A.: Azienda feudale e azienda agraria nel Mezzogiorno continentale fra '500 e '800. (Feudális birtok és agrárirtok Délitália kontinentális részén 1500. és 1800. között)

QS, t. 15. 1980: ápr. 21–38.

A kapitalista elemek vizsgálata az egyes gazdaságok számadásai kutatásával – Délitália gazdasági-társadalmi struktúrája az adott korszakban – a kapitalista átalakulás késlekedése a termelékenység növekedése ellenére – a ciklusok trendjei, a termelési technikák, a beruházások és a jövedelmek összefüggései.

MALANIMA, P.: Industria e agricoltura in Toscana tra Cinque e Seicento (Ipar és mezőgazdaság Toscanában a 16–17. sz. között)

SSSt, t. 21. 1980:2. 281–310.

A firenzei textilipar hanyatlása és háttérbe szorulása a holland és angol konkurenciával szemben – a felesrendszeren alapuló agrárgazdálkodás összefüggése a gyapjú- ill. selyemszövőiparral.

GULLINO, G.: I patrizi veneziani di fronte alle proprietà feudale (secoli XVI–XVIII.) Materiale per una ricerca. (A velencei patriciusok és a feudális birtok. 16–18. sz. Kutatási anyag)

QS, t. 15. f. 43. 162–192.

A feudális hatalom és presztízs profithoz és tisztségviseléshez való kötése Velencében – a földbirtok iránti kereslet hiánya – a patricius társadalom gazdasági-szociális struktúrája.

ANGELI, S.: Banchieri e commercianti di sete a Milano nel periodo della Restaurazione (Bankárok és selyemkereskedők Milanóban a restauráció korában)

SSt, t. 21. 1980: ápr.–jún. 331–338.

Ipari, kereskedelmi és agrárforradalom Lombardiában a 19. sz. második negyedében.

KOMOLOVA, N.P. – FILATOV, G.Sz.: Pal'miro Tol'jatti: vüdjajuscisjszja dejatel' ital'janszkogo i mezsunarodnogo kommuniszticeszkogo dvizsenija (Palmiro Togliatti, az olasz és a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő személyisége)

NNI, 1980:4. 75–92.

A politikai életrajz Togliatti életútját születésétől (1893) kíséri figyelemmel. – A folytatásos tanulmány és számban 1937-ig jut el.

WEBSTER, R.: Una speranza rinviata. L'espansione industriale italiana e il problema del petrolio dopo la prima guerra mondiale. (Be nem teljesült reménység.

Az olasz ipar fellendülése és az olajprobléma az első világháború után)

SCo, t. 11. 1980:2. 219–282.

A világháború alatti technikai fellendülés további lehetőségei, előfeltételei – a politika és az olasz technológia kapcsolatai.

SARTI, R.: Lavoro e capitale nel declino dello Stato liberale in Italia: una prospettiva sociale sulla crisi di Matteotti. (Munka és tőke a liberális állam hanyatlása idején Olaszországban: a Matteotti-féle krízis szocialista perspektívái)

SCo, t. 11. 1980:2. 283–304.

Olasz bepolitika a fasizmus uralomrajutása előtti korszakban.

ROMÁNIA

BERZA, M.: Quelques remarques sur le culture roumane du 'Moyen Age (Néhány megjegyzés a középkori román kultúrával kapcsolatban)

ES–EE, t. 18. 1980:2. 177–181.

Az ortodoxizmuson keresztül a bizánci; a katolicizmuson és a protestantizmuson keresztül az európai; és nyelvén keresztül a szláv hatást ötvözi egészszé a román kultúra.

MIOC, D.: Prețurile din Țara Românească în secolele XV–XVI. și dinamica lor. (Árak alakulása és dinamizmusa Havasalföldön a 15–16. században)

RI, t. 33. 1980:2. 317–327.

Részletes kimutatás a mezőgazdasági termékekről, a házak, házhelyek, üzletek stb. áráról.

SERRE, E.: I fondi archivistici sulla Romania esistenti presso il Ministro degli esteri (A külügyminisztériumban található, Romániára vonatkozó levéltári források)

S Co, t. 11. 1980: április. 305–317.

Az 1859–1914. közötti forrásanyag ismertetése.

PAUN, N.: Aspecte ale problemei capitalului străin în industria petroliera din România (A külföldi tőke a román kőolajiparban)

SUB-B, 1980:2. 38–55.

A román kőolajipar az 1924-es törvény tükrében.

BOLINTINEANU, A.: Recunoașterea și consolidarea pe plan internațional a guvernului revoluționar-democratic de dr. Petru Groza (A Petru Groza vezette forradalmi-demokratikus kormány nemzetközi elismerése)

RI, t. 33. 1988:2. 271–285.

A Groza-kormány 1945. március 6. és 1946. január 1. között megszilárdította nemzetközi helyzetét.

SPANYOLORSZÁG

DUFOURCQ, Ch-E. – GAUTIER-DALCHÉ, J.: L'Espagne, de la conquête arabe au siècle d'Or (travaux parus de 1969 à 1979) (Spanyolország az arab hódítás-tól az arany-századig [1969. és 1979. között megjelent művek])

RH, 534. 1980: ápr.–jún. 425–461.

Ismerteti a 8–16. század közötti időszakokkal foglalkozó kutatási központokat, a témáról rendezett kongresszusokat, a kutatáskor használható folyóiratokat, tanulmánygyűjteményeket, évkönyveket, atlaszokat. Elemzi a megjelent arab, muzulmán, keresztény forráskiadásokat és monográfiákat. Felsorolja az egyes tájegységek és városok történetéről írott műveket is.

GARRABOU, R. – SERRA, E.: L'agricultura catalana nei secoli 16–20. (A katalán mezőgazdaság a 16–20. században)

SSt, t. 21. 1980: ápr.–jún. 339–362.

A legutóbbi 18 év historiográfiája, főbb problémakörök szerint csoportosítva.

GIL NOVALES, A.: Il problema della rivoluzione nel liberalismo spagnolo (1808–1868) (A forradalom problémája a spanyol liberalizmus korszakában)
RSI. t. 92. 1980: június 360–383.
A felvilágosodás Spanyolországban, a spanyol liberalizmus gyökerei – a forradalom ideológiája a korszak politikai gondolkozásában.

SZOVJETUNIÓ

RÜBAKOV, B.A.: Gorod Kija (A Kij herceg által alapított város)
VI, 1980:5. 31–47.

A legősibb és legjelentősebb szláv város, Kiev alapításának történetéről.

BOGOLJUBOV, A.N.: Roszszijszkaja nauka 18. veka (A 18. századi orosz tudomány)
VI, 1980:4. 82–94.

A természettudományos világkép tágítása – ez Nagy Péter korában a tudomány feladata.

NIKITIN, N.I.: Voennoszluzsilüe ljudi i oszvoenie Szibiri v 18. veke (A katonai szolgáló népek és Szibéria bekebelezése a 18. században)
ISZSZSZR, 1980:2. 161–173.

A gyarmatosítás állami és szabad népi folyamatáról.

LEPSZAKAJA, L.A.: Teatral'naja skola Seremetevüh vo vtoroj polovine 18. veka (A Seremetjev család színházi iskolája a 18. század második felében)
VMU, 1980:3. 46–56.

A felvilágosult arisztokrata család a maga szórakoztatására neveli a paraszt-művészeket.

MÜLLER, M.G.: Russland und der Siebenjährige Krieg. Beitrag zu einer Kontroverse (Oroszország és a hétéves háború. Adalék egy vitához)
JGO, 28. 1980:2. 198–219.

Oroszország háborús motívumai, hadicéljai a hétéves háború (1756–63.) folyamán. A szerző szerint világos diszkrepancia áll fenn a háborúval kapcsolatos általános kutatások kérdésfeltevési és eredményei és a kelet-európai szempontú vizsgálódás eredményei között Oroszország szerepének megítélésében. Jelen tanulmány Kelet-Európa szemszögéből vizsgálja a kérdést.

SZTEBLIJ, F.I. – TRUSZEVIC, Sz.M.: Szvjazi zapadno-ukrainszkij zemel' sz Roszsziej v konce 18. – nacsale 20. veka (A nyugatukrajnai és oroszországi kapcsolatok a 18. század végétől a 20. század elejéig)
VI, 1980:4. 36–48.

A két szláv nép gazdasági, társadalmi, kulturális összehangolódásának folyamatát kíséri figyelemmel az írás.

- SZVETENKO, A.Sz.: Vsztupitel'naja sztat'ja, i Pokazanija komandira pugacsevszkoj gvardii (Bevezető és „A pugacsovi gárda-kapitány vallomása”)
VI, 1980.4. 95–103.
T. Mjasznyikov 1774. május 9-i vallomását először publikálja Szvetenko, aki magyarázataival is ellátta a jegyzőkönyvet.
- KON'KOV, N.L.: Promüszlovaja dejatel'noszt' Lomonoszovüh (A Lomonoszov család ipari tevékenysége)
ISzSzSzR, 1980.2. 157–161.
A több, mint fél-évszázados ipari és kereskedelmi tevékenységről az újonnan előkerült levéltári anyagok alapján.
- BATER, J.: Transience, Residential Persistence, and Mobility in Moscow and St. Petersburg, 1900–1914. (Átmenet, rezidenciális folytonosság és mobilitás Moszkvában és Szentpétervárott, 1900. és 1914. között)
SR, 39. 1980.2. 239–254.
A szerző az oroszországi urbanizációs folyamat dinamikáját, valamint a társadalmi mobilitás következményeit követi nyomon az adott két város századeleji fejlődésében.
- BOHANOV, A.N.: Birzsevaja preszsa Roszszii (Tőzsde-sajtó Oroszországban)
ISZSZSZR, 1980.2. 134–144.
Néhány speciális újság és folyóirat a finánctóke oroszországi terjedését tükrözi.
- MOSSE, W.E.: Aspects of the Tsarist bureaucracy: the State Council in the late nineteenth century. (A cári bürokrácia sajátosságai: az államtanács a 19. sz. vége felé)
EHR, t. 95. f. 374. 1980. ápr. 268–292.
A cári államtanács struktúrájának, működésének szociológiai vizsgálata – politikai funkciója és korlátai.
- POLJAKOV, Ju.A. – KISZELEV, I.N.: Csiszlenoszt' i nacional'nij szosztav naszelenija Roszszii v 1917 godu (Oroszország lakosságának nemzetiségi és számszerű összetétele)
VI, 1980.6. 39–49.
Az 1926-os összeírás retrospektív felhasználásával következtetnek a szerzők az 1917-es év adataira. Megállapításukat 6 táblázattal dokumentálják.
- SOLOMON, P.: Soviet Penal Policy, 1917–1934: a Reinterpretation (Az 1917–1934. közötti szovjet büntetőpolitika újraértékelése)
SR, 39. 1980.2. 195–218.
A szerző véleménye szerint a korai szovjet kriminálpolitikára vonatkozó adatok feltárása a sztálini uralom alatt érvényesülő büntetőjogot és ítélkezési gyakorlatot új megvilágításba helyezi. A méltányosságon alapuló differenciált büntetési rendszer, valamint a társadalmi szervezés terén megvalósuló önkény közötti anomália megfejtése további kutatásokat igényel.

SZELIVERSZTOVA, L.N.: Vozdejsztvie szel'szkohezajsztvennoj kooperacii na razvitie bednjackogo hozajsztva v 20-e godü (A mezőgazdasági szövetkezetek hatása a szegényparaszti gazdaságok fejlődésére a 20-as években)
VMU, 1980:2. 17–26.
A szociális és gazdasági átalakulás – út a szocializmus felé.

HAYES, N.: Kazem-Bek and the Young Russians' Revolution (Kazem-Bek és a fiatal oroszok forradalma)
SR, 39. 1980:2. 255–268.
Kazem-Bek a nyugati emigrációban élő radikális jobboldali „Fiatal Oroszok” pártjának vezetője, aki Sztálin hatalomra kerülését mint a neomonarchista restauráció kezdetét üdvözölte.

TOLUBKO, V.F.: Szovetszkij Szozuz – resajuscasja szila razgroma fasizma (A fasizmus megsemmisítésének döntő ereje a Szovjetunió)
VI, 1980:4. 21–35.
A párt-vezette szovjet fegyveres erők győzedelmes útjának állomásait kíséri figyelemmel a hadsereg-tábornok.

PORTNOV, V.P.: V.I. Lenin i sztanovlenie revoljucionnoj zakonnoszti v pervüe godü Szovetszkaj vlaszti (Lenin és a forradalmi törvényesség kialakulása a Szovjet hatalom első éveiben)
ISzSzSzR, 1980:2. 46–55.
A szerző levéltári és más anyagok alapján cáfolja a terrortól, a repressziótól, a jogtalanságról szóló polgári vádaskodásokat. Az 1917–20-as éveket elemzi.

OVCSARENKO, I.M.: V.I. Lenin i podgotovka szovetszkih voennüh kadrov vüzsej kvalifikacii (Lenin és a szovjet katonai káderek magas szintű képzése)
ISzSzSzR, 1980:2. 56–73.
Hogyan zajlott le 1918–1920-ban a tisztiiskolák átszervezése és az új kiképzés beindulása.

INDIA

GOREV, A.V. – ZIMJANIN, V.M.: Dzsavaharlal Neru: sztranicü szizni i politicseszkoj dejatel'noszti (Javaharlal Nehru élete és politikai tevékenysége)
NNI, 1980:4. 93–109.
A politikai életrajz a Nehruval kapcsolatos, egyes, jelentős fejleményekre tér ki (1889-től a második világháború éveigi). A tanulmány 2. része az 1980:5-ös számban található.

ARNOLD, D.: Industrial Violence in Colonial India (Ipari erőszak a gyarmati Indiában)
CSSH, 22. 1980:2. 234–255.
A szerző az 1947. előtti indiai ipari fejlődéssel párhuzamosan kibontakozó

munkásmegmozdulásokat, sztrájkokat, tüntetéseket, stb. veti össze a Gandhi által meghirdetett erőszakmentességgel.

USA

ARGERSINGER, P.H.: „A Place on the Ballot”: Fusion Politics and Antifusion Laws („A szavazócédula beosztása”: egyesülési politika és egyesülésellenes törvények)

AHR, 85. 1980:2. 287–306.

A cikk a 19. század végén, az USA egyes államaiban érvényesülő választási gyakorlatot elemzi. A különböző pártok politikai egyesülését némely állam választási törvényekkel korlátozta. A törvényi szabályozás a szerző véleménye szerint korlátozta a szavazók akaratának érvényre juttatását.